

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 12.

V Gorici, dne 1. decembra 1925.

Leto III.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno

10 lir. — Posamezna številka 1 liro.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.

:- Giovanni Štev. 6., I. nadstr. :-

== Ponatis je dovoljen s popolno navedbo vira. ==

Valenčič Ivan:

Snujmo li velike ali majhne združne mlekarne.

Namera tržaškega mesta, organizirati preskrbo prebivalstva s svežim mlekom ter prepovedati donašanje mleka v manjših količinah v mesto, spravila je na dnevni red snovanje novih mlekarne.

Prve združne mlekarne med Slovenci so bile osnovane leta 1896, ker planske sirarne, ki so obstojale že poprej, povzele so združno obliko še le pozneje. Zato imajo nekatere starejših naših mlekarne že četrstoletno zgodovino, četrstoletne skušnje za seboj. A ne vse od onih, ki so bile osnovane pred 25imi leti in poprej. Dosti njih je delovalo neuspešno, in moralo zato likvidirati, ali pa spijo spanje pravičnega.

Skušnje delujočih, vzroki neuspehov propalih morejo služiti snovateljem novih mlekarne v pouk, in jih obvarovati pri snovanju napak, ki povzročijo, da mlekarne obratuje drago, da vsled tega združnikom mleko slabo plačuje, ali pa da mora celo z delovanjem nehati.

Vzrok neuspehov naših mlekarne, ki so se pečale s prodajo mleka, je obstojal največkrat v tem, da so delovale v premajhnem okolju.

Investicijski stroški, to je stroški za mlekarne prostore, — naj se na novo postavijo, ali pa vzamejo v najem in preuredijo, — za stroje in druge premičnine so pri mlekarne z majhnim delokrogom relativno, to je preračunjeno na 100 litrov dnevno prejetega mleka, večji kot pri mlekarne z velikim delokrogom. Istotako pa so relativno večji pri manjši mlekarne tudi stroški režije. A vrhu tega si ne bode mogla mlekarne z majh-

nim delokrogom zaradi premajhnih gmotnih sredstev nikdar opremiti mlekarne tehnično tako popolno kot mlekarne z velikim delokrogom, ne bode si mogla priskrbeti teoretično in praktično popolnoma izvežbanega mlekarja, ker ga ne bode mogla primerno plačevati, in bodejo zato obratne neprilike n. pr. skisanje mleka, pokvarjenje sira, itd. pri majhni mlekarne pogosteje nastopale kot pri veliki, kar bode vse vplivalo neugodno na ceno mleka, ki jo bode mlekarne plačevala svojim članom.

V naše mlekarne naj se zato mleko ne donaša samo, ampak tudi z vozovi dovažajo.

A ne tako, kot se vrši to nekod, kjer voznik mleko prevzema in zliva v skupne nabiralne vrče ter ga v teh dovažajo v mlekarne.

Dovažanje naj se vrši nasprotno na ta način: Vsak združnik imej svoj vrč, na katerem je vtisnjena njegova deležna številka. V svojem vrču postavi mleko na določen prostor, kamor ga prinesejo tudi ostali sovaščani. Voznik naloži vrče z mlekom na voz in odda v mlekarne, kjer mlekar mleko prevzema in količino vpiše v dobro deležnim številkam, ki jih nosijo vrči. Prazne vrče postavi voznik ob povratku na prostor, kjer je naložil polne, ali pa jih pelje domov, če je vas, iz katere so vrči, od ceste preveč oddaljena, ter jih odda še le drugi dan. V tem slučaju morajo imeti združniki po dva vrča.

Na ta način je mogoče mlekarju prepričati, da bi kislikasto mleko kakega združnika pokvarilo več dobrega

mleka ostalih sovaščanov in tudi nadzorovati dobroto mleka, ter onemogočiti morebitne poskuse izkoriščanja mlekarne oziroma sozadružnikov po nepoštenih posameznikih.

Kako daleč naj sega delokrog zadružne mlekarne pa je določiti z ozirom na komunikacije, na množino vode, ki je mlekarni na razpolago in z ozirom na poletno dnevno temperaturo, ki vlada v okrožju mlekarne.

Iz krajev ob državni cesti bode si mlekarne lahko dovažala mleko ob poletni temperaturi običajni v krajini s 400—500 metrov pomorske višine celo iz daljave do 20 kilometrov, ako se ji bi to izplačalo z ozirom na količino mleka, ki bi ga od tam prejemale. Iz krajev pa, ki imajo slabe poti, bode dovoz mogoč le na primerno manjše daljave.

Dovaža naj se mleko v mlekarno enkrat na dan in sicer zjutraj, tako da je mleko v poletju pred pričetkom hude dnevne vročine, to je proti 11. uri, v krajih z višjo poletno dnevno temperaturo

pa že uro ali celo več poprej pasterizirano, ohlajeno in shranjeno v ledenici. Zadružniki morajo zato ravnati z mlekom pravilno in naj jih mlekarne pouči o potrebi največje čistoče, o potrebi hlajenja, ter o tem, da večernje mleko in jutranje še le tedaj denejo v vrč za oddajo, ko so zadnje shladili.

Mlekarne porabi najmanj 4-krat toliko vode na dan, kot predela mleka, zato bode moral biti delokrog mlekarne razširjen na manjši okoliš, ako nima zadostno vode na razpolago.

Manjši pa bo moral biti delokrog mlekarne tudi v krajih z visoko poletno dnevno temperaturo, ker je tam za dovoz mleka v vročih dneh manj časa uporabljivega.

V splošnem snujmo torej kolikor mogoče velike zadružne mlekarne. Majhne mlekarne so upravičene le v planinskih krajih, kjer se pase živina poleti visoko v gorah, in kjer izdelujejo le surovo maslo ali pa sir. Skušnje starih naj koristijo novim mlekarnam.

Zadružništvo

Dr. Josip Agneletto:

NOVE DOLOČBE K ZADRUŽNEMU ZAKONU.

I. Zadružno pravo v novih in v starih pokrajinah.

Zadružni zakon, ki je v veljavi v novih pokrajinah, je stari avstrijski zakon, ki je stopil v veljavo že 21. maja 1873. leta in ki je ostal skozi pol stoletja v svojem bistvu neizmenjen. Med tem časom je bil ta zakon izpopolnjen z zakonom o reviziji zadrug z dne 10. januarja 1903 št. 133 in z ministrsko naredbo od 21. marca 1918, št. 105, izdano na podlagi pooblastilnega zakona od 24. julija 1917, št. 307, ki je uvedel nekatere nove določbe o zadružnem stečaju, o uveljavljanju jamstva in o poravnalnem postopanju pri zadrugah.

Ogromen razvoj našega zadružništva je pripisati ravno enostavnosti, jasnosti in točnosti tega zakona, ki ne pozna strogih formalnosti pri ustanavljanju zadrug, na drugi strani pa skrbi s svojimi jasnimi, ali strogimi določbami glede civilne in kazenske odgovornosti za točno, nesebično in vestno izpolnjevanje dolžnosti upravnih in nadzornih organov.

V okvirju tega zakona je imel zadružni razvoj odprto široko polje za svoj razmah; najraznovrstnejše panoge gospodarskih ustanov in pod-

jetij so vzrastle pod zadružno obliko in dokazale nje živlensko silo in pravico do obstoja in razvoja, zlasti pri kreditnih in pridobitnih zadrugah.

Povolni čas, s svojimi gospodarskimi krizami, še bolj na novo in ljudska drševnost, ki ni pustila družabne misli do niene veljave, ampak porivala v ospredje, bolj kakor v normalnih časih, le skrb poedneca za svoj obstanek, duševnost, ki predpostavljala zasebno korist interesu skupnosti tudi za slučai, da bi imelo priti predpostavljane osebne koristi ravzkriž z zakoni, s'liho k reviziji starega zadružnega zakona. Spremembe potrebne so zlasti določbe glede jamstva z neomejeno zavezo, glede odgovornosti unpravičeliev ter glede lačiege nadzorstva s strani družabnikov odnosno občnih zborov. Nadalje je potrebno že z zakonom samim povzdeniti zanimanje družabnikov za usodo zadrug in za njih delovanje, ki se le dostel pojavljalo le v nezadostni meri. To najbolj dokazujejo razni občni zbori, pri katerih se čes'o zbere komaj toliko oseb, da se pokrijejo mesta odbora in nadzornišva.

Da je stari, pri nas še veljavni zadružni zakon potreben sprememb, da se prilagodi novim razmeram, je s'lošno priznано. Ravno tako je nedvomno, da so določbe o zadrugah (coopera-

tive), ki jih vsebuje trgovinski zakon kraljevine iz leta 1882, v členih 219 do 228, nepopolne in nezadostne, da bi zamogle odgovorjati in nospesevati tudi v bodoče zadrudni razvoji v Italiji.

Razni zakonski načrti glede nove zadrudne zakonodaje od leta 1900, naprej so zadosten dokaz, da je NOV, ENOTEN ZADRUDNI ZAKON V ITALIJI NUJNO POTREBEN. Ta zakon bo moral med drugim odstraniti ves nepotreben balast, ki pritiska k tlom zadrudno gibanje, zlasti ob ustanavljanja. Moral bo zajamčiti zadrudnim ustanovam njih gospodarski moči odgovarjajočo svojo budo v razvoju in dati možnost, da se raztegne zadrudna oblika na vsa mogoča gospodarska podjetja, tako da lahko sodelujejo široke ljudske množice tudi pri večjih podjetjih in gospodarskih ustanovah, ki so bile doslej pristopne le bogatim slojem. Zadrudništvo je danes, ne le v naših krajih, ampak v celi Italiji tako jak gospodarski činitelj, da bi vsako omejevanje njegovega delovanja imelo zle posledice za vse narodno gospodarstvo. Ono mora imeti slobodno pot pri svojem razvoju, da bo moglo prevzeti tudi ono delovanje, ki je bilo doslej pridržano le kapitalistični gospodarski obliki, posebno delniškimi družbam.

Sedanja vlada, ki je v zakonodaji napravila dosti smelih in odločnih korakov naprej, naj bi skrbela tudi za to, da se čim preje vpelje tudi za zadrudništvo nov, razmeram odgovarjajoč zadrudni zakon; pri tem bi pa morale imeti svojo besedo tudi zadrudne organizacije.

II. Bistvene razlike med enim in drugim pravom.

Nj namen teh vrst, podvreči kritiki v novih in v starih pokrajinah obstoječe zadrudno pravo, ampak le seznaniti širšo javnost z novimi določbami o zadrudništvu, ki so bile raztegnjene na nove pokrajine s kr. odlokom zakonom z dne 7. avgusta 1925, št. 1778.

Predno preidem o nalogi, ki sem si jo stavil, naj bodo omenjene vsaj bistvene razlike med zadrudnim pravom, veljavnim v novih in zadrudnim pravom, veljavnim v starih pokrajinah.

Trgovinski zakon kraljevine (č. 219 in 76) deli zadrude kakor trgovske družbe sploh: 1.) v odprte ali kolektivne zadrude, kjer jamči vsak družabnik solidarno in neomejeno z vsem svojim premoženjem; 2.) v akomanditne zadrude, kjer eden ali več družabnikov jamči neomejeno in solidarno z vsem, kar ima, medtem ko jamčijo drugi družabniki le z gotovim zneskom (deležem), ki le lahko izražen tudi v delnicah; 3.) v delniške ali brezimne družbe, kjer so zadrudne obveze zajamčene le z gotovim kapitalom in kjer odgovarja vsak družabnik le z gotovim zneskom, enakim vrednosti njegovih delnic.

Po italijanskem trgovskem zakonu so tedaj zadrude posebna vrst trgovskih družb.

Odprtim ali kolektivnim zadrugam odgovarjajo naše zadrude z neomejeno zavezo, dočim odgovarjajo delniškimi ali brezimenim zadrugam zadrude z omejeno zavezo pri nas. Akomanditnih zadrug ne pozna v novih pokrajinah veljavni za-

družni zakon; ne glede na to, ni mogoče tega tipa zagovarjati v zadrudni zakonodaji, ker ustvarja med člani ene in iste zadrude prevelike interesne razlike. Sploh se pa lahko trdi, da izgublja akomanditna oblika trgovske družbe vedno bolj na svojem pomenu.

Glede ostalih razlik med zadrugami v novih in starih pokrajinah bodi še omenjeno, da mora biti po italijanskem trgovskem zakoniku ustanovna listina javen akt, sestavljen od notarja, česar v novih pokrajinah ni potreba. V starih pokrajinah je omejeno tudi število odnosno višina deležev, ki jih sme družabnik imeti, tako da ne more znašati delež posameznega družabnika več kot 5000 lir; pri zadrugah z omejeno zavezo (zadrugah na delnice) ne sme presegati posamezna delnica 100 lir. Vsak zadrudnik jamči pri zadrugah na delnice le s svojim deležem. Obveznost izstopivšega zadrudnika traja še dve leti potem, ko je prenehal biti član zadrude.

Trgovski zakonik kraljevine priznava na občinih zborih vsakemu družabniku le po en glas ne oziraje se na število njegovih deležev.

Upravni odbor je dolžan vsake tri mesece sporočiti trgovski sodniji stanje članov z navedbo njih imen, poklica in bivališča; vse objave mora objavljati v uradnem listu pokrajine, nekatere tudi v državnem uradnem listu (Gazzetta ufficiale).

Zadrudna zakonodaja starih pokrajin ne pozna perijodičnih revizij zadrug, uvedenih v novih pokrajinah z zakonom od 10. junija 1903, št. 133, pač pa morajo položiti upravni odborniki ob nastopu svojega mesta varščine v višini, ki jo določijo pravila, ako niso na podlagi pravil od te obveznosti izrecno oproščeni. Ta določba je popolnoma tuja zadrudnemu zakonu iz leta 1873, in je zlasti pri večjih zadrugah brez vsake praktične vrednosti. Dalje morajo kreditne zadrude predložiti tekom prvih 8 dni vsakega meseca trgovski sodniji izkaz o svojem stanju, podpisan od enega odbornika in enega nadzornika, kar je zlasti za majhne zadrude po deželi, ki nimajo izurjenega uradništva, ogromno breme.

III. Nove zakonske določbe.

Kr. odlok zakon z dne 7. avgusta 1925 ni odpravil v novih pokrajinah od sedaj veljavnih zakonov o zadrugah, ampak je le uvedel nekatere nove določbe večinoma formalne naravi, ki pa veljajo le za novo ustanovljene zadrude in ne za stare zadrude.

Evo besedilo novega odloka-zakona z dne 7. avgusta 1925 št. 1778, ki je bil objavljen v uradnem listu (Gazzetta Ufficiale) dne 20. oktob. 1925:

Čl. 1. določa, da je v novih pokrajinah dovoljeno ustanavljanje zadrug, pri čemur se imajo upoštevati določbe, ki jih vsebujejo zakoni, kateri so v teh pokrajinah v veljavi in ki se nanašajo na družbe, kakršne so zadrude; dalje se je treba ravnati po določbah, ki jih vsebuje čl. 220, 223, 224, 225, 226, 227 in 249 trgovskega zakonika kraljevine. Ne velja pa sklicevanje čl. 220 na 88 in 89 člen omenjenega zakonika, kakor tudi ne

sklicevanje čl. 223 na čl. 140, temveč veljajo namesto tega odgovarjalno določbe sedanjih zakonov, ki so v novih pokrajinah še v veljavi. Zadruge morajo v svojem vpisnem naslovu izrecno omeniti, da so urejene po predpisih pričujočega odloka.

Čl. 2. Zadruge, ki so ustanovljene v smislu prejšnjega člena, se vpišejo pri trgovinskem, pokrajinskem ali okrožnem sodišču v smislu zakonov, ki so v veljavi v novih pokrajinah. Pri vpisu pa se mora pripisati pripomba, da se tem zadrugam dovoljuje poslovanje po zakonih o zadrugah in tozadevnih konsorciilih, ki so v veljavi v kraljevini. Sedanji predpisi o predložitvi, registraciji in objavi ustanovne listine ostanejo v veljavi.

Čl. 3. Za zadruge v novih pokrajinah, ustanovljene v smislu prejšnjih členov pričujočega odloka, veljajo določbe zakonov od 12. maja 1904 št. 178; od 19. aprila 1908 št. 126; od 7. julija 1907 št. 526; od 25. junija 1909 št. 422 in kralj. odlokov od 12. februarja leta 1911 št. 278; od 6. februarja 1919 št. 107; od 12. februarja 1922 št. 214; od 8. februarja 1923 št. 422 in od 5. aprila 1925 št. 622.

Čl. 4. določa, da se čl. 15, 20 (drugi odstavek) in 33 (prvi in drugi odstavek) pravilnika, ki je bil odobren s kr. odlokom od 12. februarja 1911 št. 278, spremenijo ter da se bodo glasili tako-le:

Čl. 15. Zadruge, ustanovljene v smislu pričujočega odloka, ki hočejo doseči vpis v prefekturni seznam, morajo predložiti prefektu tozadevno prošnjo ter ji priložiti: ustanovno listino in vse listine o kakršnihkoli spremembah, ki bi nastale do dneva vložitve prošnje, prepis potrdila o registraciji na sodišču, notranji pravilnik o izvajanju pravil, ako ga zadruga ima, seznam, ki vsebuje imena in priimke združnikov ob času predložitve prošnje, obrt, ki jo člani izvršujejo, ime, priimek in funkcije odbornikov, ravnateljev in drugih oseb, ki so pooblaščenec opravljati posle na račun zadruge.

Čl. 20 (drugi odstavek.) Vpis, izbris ali ustanovitev zadruge v prefekturnem seznamu se mora objaviti v uradnem listu pokrajine in sporočiti sodišču, pri katerem je zadruga registrirana. Istotako morajo sodišča obvestiti prefekturo o ukrepih glede zadrug v njihovem področju.

Čl. 33. (Prvi in drugi odstavek.) Upravitelji zadrug, ki so vpisane v prefekturnem registru, morajo predložiti prefekturi v dveh mesecih po zaključku upravnega leta prepis letne bilance, ki mora biti podpisana od upraviteljev in nadzornikov. K temu prepisu je treba priložiti izvleček iz sklepa občnega zbora, s katerim je bila bilanca odobrena.

Čl. 5. Davčne olajšave, ki veljajo glede zadrug na ozemlju kraljevine, so raztegnjene tudi na reški kraj (distretto di Fiume), ako spozna finančni minister, da so tu predpogoji, ki jih zahtevajo splošni in posebni zakoni kraljevine o omenjenih bitjih.

Ta odlok stopi v veljavo z dnem objave v »Gazzetta Ufficiale«, to se pravi torej, da je v veljavi od 23. oktobra 1925 naprej.

IV. Člen 1. novega odloka - zakona.

I. Za ustanavljanje novih zadrug so tedaj ševodno merodajni pred vsem združni zakon iz leta 1873 in druge zakonske določbe, ki so ostale še v veljavi; poleg tega pa se imajo upoštevati določbe členov 220, 223, 224, 225, 226, 227 in 249, trgovskega zakonika kraljevine s tem, da na mesto v čl. 220 in 223 naštetih čl. 88 in 89 odnosno čl. 140 italijanskega trgovskega zakonika stopijo določbe čl. 86, odnosno čl. 175 in 209 v novih pokrajinah veljavnega trg. zakona in § 5 združnega zakona odnosno čl. 28 trg. in § 14 združnega zakona.

Tu navedene zakonske določbe se glase:

Čl. 220 it. trg. zak.: Za ustanovitev zadrug je potrebna javna listina. Ustanovna listina mora vsebovati poleg navedb, označenih v čl. 88 in 89 it. trg. zak. v skladu z vrstjo zadruge:

1.) pogoje za sprejem novih članov ter način in čas plačila njih združnega deleža;

2.) pogoje za izstop in izključitev članov;

3.) način sklicanja občnih zborov in javne lište, v katerih se objavljajo združni razglasi.

Čl. 223. Upravniki zadrug morajo voditi knjigo združnikov v smislu določb čl. 140 (it. trg. zak.); poleg tega morajo v knjigo vpisovati:

1.) dan sprejema, izstopa ali izključitve združnikov;

2.) račun o vplačanih in izplačanih zneskih posameznih združnikov.

Upravniki morajo vložiti koncem vsakih treh mesecev v pisarni trgovske sodnice, v čije področje ima zadruga svoj sedež, seznam združnikov z neomejeno zavezo, ki so v četrletju vstopili, izstopili in v zadrugi ostali, z navedbo njih imena, priimka in bivališča. Seznam podpisajo upravniki; drži ga sodni kancelar vsakomur na prost vpogled.

Čl. 224. Nikdo ne more imeti pri zadrugi višjega deleža od 5000 lir, niti toliko delnic, da bi s svojo imensko vrednostjo prekašali ta znesek. Najvišja imenska vrednost delnice je 100 lir.

Delnice (deleži) se morajo glasiti na ime in se ne morejo odstopiti, dokler niso popolnoma vplačane, in tudi to je tedaj, če odstop dovolj občni zbor ali upravni svet v smislu določb pravil.

Čl. 225. Združniki se ne morejo dati zastopati na občnih zbora kakor v slučajih zakonite zapreke, predvidjene v ustanovni listini ali v pravilih.

Vsak družabnik ima samo en glas brez ozira na število njegovih deležev.

Zastopnik ne more zastopati na občnem zboru več kot enega združnika, izvemši samega sebe, če je tudi on član.

Čl. 226. Sprejem novih članov se izvrši s tem, da se ti podpisajo v knjigi združnikov lastnorčno ali potom izrednega pooblaščenca. Podpisi morajo biti overovljeni od dveh članov, ki niso odborniki. Ako imajo združniki v smislu ustanovne listine pravico izstopa iz zadruge, mora

biti izstopna izjava zabeležena od izstopajočega člana v knjigi zadrudnikov, ali pa naznanjena z drugimi s spisom sodnega organa. Izstopna izjava stoji v veljavo s koncem dotičnega pravnega leta, ako je bila podana pred začetkom zadnjega četrtletja. Ako je pa bila podana pozneje, stoji v veljavo šele koncem naslednjega leta.

Zadrudnika je mogoče izključiti le iz razlogov, navedenih v zakonu ali v ustanovni listini. Izključitev mora biti sklenjena ali na občnem zboru ali v upravnem svetu, kakor pač določa ustanovna listina.

Čl. 227. Za posle, ki jih je zadruga zaključila do dne, ko postane pravomočen izstop ali izključitev kakega zadrudnika ali ko se vpiše v knjigo, da je zadrudnik odstopil svoj delež, ostane odstopajoči član nasproti tretjim osebam obvezan še za dobo dveh let od dotičnega dne naprej, in sicer v obsegu jamstva, določenega v ustanovni listini.

Čl. 249. Upravniki zadrug z neomejeno zavezo, ki ne položijo v pisarni trgovske sodnije koncem vsakega četrtletja seznama, predpisanega v čl. 223, kakor tudi sodni kancelar, ki ne prijavi tega opusta kraljevemu pravdniku tekom naslednjih 10 dni, se kaznujejo z globo do 300 lir.

Glede čl. 28, 86, 175, in 209 v novih pokrajinskih veljavnega trgovskega zakona ter §§ 5 in 14 zadrudnega zakona, ki pridejo pri nas v poštev mesto čl. 88, 89 in 140 trg. zakona kraljevine, bodi omenjeno, da gre tu za vsebinsko zadrudne pogodbe ali zadrudnih pravil odnosno ustanovne listine in za knjige, ki so jih dolžni voditi trgovci odnosno zadrug.

Na podlagi v novih pokrajinskih veljavnih zakonov ni bilo potreba za osnivanje zadrug posebne ustanovne listine; to listino so nadomestovala ali pravila ali pa zapisnik ustanovnega občnega zbora. Po zakonih kraljevine in tudi po novem odloku od 7. avgusta 1925 je pa vedno potrebna pred notarijem napravljena ustanovna listina, ki mora vsebovati:

- a) ime, priimek, poklic in bivališče zadrudnikov;
- b) ime in sedež zadrug;
- c) predmet ali namen zadrug;
- d) število in višino podpisanih zadrudnih deležev;
- e) dobo, za katero se zadruga osnuje, ako se ne bi osnovala na nedoločen čas;
- f) pogoje za sprejem novih članov ter način in čas plačila njih zadrudnega deleža;
- g) pogoje za izstop in izključitev članov;
- h) način sklicanja občnih zborov in imena javnih listov, v katerih se objavljajo zadrudni razglasi.

K vsaki ustanovni listini je priložiti izviren izvod pravil, ki tvorijo bistveni del ustanovne listine.

V smislu § 5 zadrud. zakona iz leta 1873. morajo zadrudna pravila (zadrudna pogodba) obsegati:

- 1) Ime (firmo) in sedež zadrug;
- 2) predmet podjetja;
- 3) ako je zadruga ustanovljena za dolo-

čen čas, dobo, za katero je ustanovljena; 4) pogoje za vstop zadrudnikov, kakor tudi morebitne posebne določbe glede izstopa (odstop, smrt ali izključitev); 5) višino zadrudnih deležev poedinih zadrudnikov in kakovost teh deležev; 6) določbe glede sestavljanja bilance in izračunanja dobička, glede pregleda bilance in razdelitve dobička in izgube med družabnike; 7) določbe o volitvah in sestavi upravnega odbora ter o načinu, kako se legitimira upravni odbor, njegovi namestniki in uradniki zadrug; 8) način sklicanja občnega zbora; 9) določbe o glasovalni praksi zadrudnikov in način, kako se ta izvršuje; 10) predmete, o katerih ni mogoče sklepati z navadno večino glasov prisotnih zadrudnikov, ampak glede katerih je potrebna višja večina glasov ali pa posebna vrsta glasovanja; 11) način glede objavljanja zadrudnih razglasov; 12) navedbe glede jamstva zadrudnikov, ali je to z neomejeno ali z omejeno zavezo; ako presega v zadnjem slučaju jamstvo v zakonu določeno mero (§ 76, enkratno jamstvo preko zadrudnega deleža), mora biti v pravih označen obseg tega jamstva; 13) imena članov prvega upravnega odbora ali onih oseb, ki imajo doseči registriranje zadrug.

Novi zakon je pustil v novih pokrajinskih upeljano zadrudno obliko, to je zadrug z neomejeno in z omejeno zavezo, nespremenjeno. To izhaja iz dejstva, da ni bil na nove pokrajine raztegnjen člen 219 trg. zak. kraljevine, ki govori o raznih zadrudnih vrstah, zato veljajo v splošnem glede zadrudnih pravil določbe § 5 zadrudnega zakona iz l. 1873, s tem, da ni potreba več z ozirom na ustanovno listino imenovati v pravih članov prvega odbora odnosno onih, ki imajo doseči registracijo zadrug.

Glede trgovskih knjig, ki jih trgovec mora imeti velja v novih pokrajinskih splošno načelo, da mora voditi trgovec knjige, iz katerih naj bodo razvidni njegovi trgovski posli in njegovo premoženjsko stanje (čl. 28 trg. zak.) To načelo velja tudi za zadrug (§ 22 zad. zak.) z dodatkom, da mora vsaka zadruga še voditi kakor na svojem glavnem sedežu, tako tudi pri svojih podružnicah knjigo zadrudnikov, ki mora biti vsakomur na vpolgled.

Zakon kraljevine grede korak naprej in predpisuje izrecno trgovcu vsaj nekatere knjige, ki jih mora voditi. Glede zadrug v starih pokrajinskih določa čl. 223 v zvezi s čl. 140 it. trg. zak., da morajo imeti vse knjige, ki so za trgovca predpisane in poleg tega še zadrudni register, zapisnik občnih zborov in zapisnik sej upravnega odbora.

Novo zakonske določbe niso spremenile dosedanjih predpisov glede trgovskih in zadrudnih knjig v novih pokrajinih in tudi dodatne določbe čl. 223 it. trg. zak. glede knjig zadrudnikov ne vsebujejo nikakih novosti za naše zadrug, ker je morala že po § 14 zad. zak. vsebovati knjiga zadrudnikov vse, kar predpisuje čl. 223 v njenem pogledu. Le glede vplačanih in izplačanih deležev se mora v knjigi zadrudnikov voditi natančen račun, česar se navadno po dosedanjih praksi ni delalo.

Opomba uredništva. Drugi del predstoječe razprave se bavi z naslednjimi členi novega odloka - zakona, a ga danes vsled pomanjkanja prostora ne moremo objaviti. Opozarjamo pa, da je

za ustanavljanje novih zadrug, ki so za naše gospodarske razmere potrebne, merodajen čl. 1. novega odloka - zakona.

Nadaljevanje priobčimo v prihodnjem letniku.

Živinoreja

Živinozdravnik Gerbic Josip:

ŠE NEKAJ O KATARJU NA SPOLOVILIH GOVEJE ŽIVINE.

Spet se je pričela širiti po deželi nadloga, imenovana: Kužni katar na spolovilih. Ta nalezljiva bolezen zamore imeti za posledico neplodnost goveda, zvrženje, vnetje maternice, nepojanje ali pa presilno pojanje, zaostalo posteljco, beli tok, zoženje nožnice itd.

Kako naj se pred njimi obranimo? Na novo kupljene živali pregledimo, ali pa jih pustimo pregledati po izkušenih živinorejcih. Hlev dvakrat v letu razkužimo z apnenim beležem. Bika mora bikorejec razkužiti po vsakem skoku.

Zdravila, katera se rabijo za zdravljenje živinčet, ko trpijo na kužnem katarju na spolovilih, so razkuževalna sredstva. Ta imajo namen naj zamoreti glivice-provzročiteljice bolezni, nahajajoče se v nožnici goveda. Ta zdravila - razkužila lahko rabimo v obliki masti. Toda za ta način zdravljenja rabimo posebne aparate. Zdravila so lahko v obliki bolj trdih koščkov masti, ali pa so v obliki svečk, ki se v gorkoti nožnice hitro raztopijo. Lahko rabimo tudi raztopine (lysol, lysoform, kreolin (1—2%) ali pa galun, bakreno galico, tanin (3—4%). Rastopine so kot zdravila nekoliko bolj nevarne, ker je pri njih rabi dana nevarnost, da se lahko pregloboko vbrizgnejo v maternico, in s tem prenesajo glivice v globokejšo dele spolovil. Lahko rabimo zdravila tudi v obliki prahu, recimo borovo kislino in galun (4:1). Tudi za ta način zdravljenja so potrebni pripomočki. Lahko tudi v obliki tampionad, to je, namočimo primerno kepo vate v razkuževalno sredstvo, ter isto vpeljemo v nožnico.

Najbolj primerna so ona zdravilna sredstva, pri katerih ne potrebujemo nikakih pripomočkov, to so mehko-trdi storži iz gotove masti, kateri je pridejano zdravilo-razkužilo, ali pa znane »palčice«, katere imajo tudi razkužilo v sebi.

Pri zdravljenju *visoko brejih krav* moramo posebno paziti. Najboljši način bi bil za ta slučaj aparat za vbrizganje masti v nožnico. Mast bi ne smela obsegati kakih preveč jedkih, to je žgočih razkuževalnih sredstev. Nikoli bi ne smeli rabiti pri razkuževanju brejih krav praškov, kateri maternice preveč dražijo, ker jih rabimo skoro brez primesi.

Opazujemo, da se pri zdravljenju s svečkami, ki imajo v sebi modro galico, krave močno napenjajo, zato iste niso priporočljive za zdravljenje brejih goved. Tudi zdravljenje z ihtijolovimi svečkami krave precej tare in peče. Najboljše sredstvo je še »bissulin«, ki ga priporočam pri zdravljenju brejih krav.

Nadzornik Klavžar Milton:

IZREJA MLADIH BIKCEV.

Lepe junčke, ki naj pozneje prenašajo svoja dobra svojstva na pitance, moremo izpodrediti le od dobrih starišev. Ker pa podeduje potomec v obče več svojstev po očetu nego po materi in ker more zaploditi bik v teku enega leta nad sto telet, dočim jih more krava storiti v celem svojem življenju največ deset do dvanajst, moramo polagati pri izberi starišev večjo pozornost na bika nego na kravo.

Za plemo ohranimo le take junčke, ki izvirajo od starišev s temeljitimi pamskimi znaki, ki so lepe telesnosti,

imajo majhno, kratko in široko glavo, velike in bistre oči, široka prsa, raven hrbet, polna pleča, dolga in izbočena rebra, širok križ in krepke in ravne noge. Teličkov z dolgo ali predolgo glavo, ulek-njenim ali izbočenim hrbtom in s krav-jimi nogami pa ne bomo redili za ple-me.

Ko doženemo, kakšni so bili stariši, moramo posvetiti novorojenemu teličku vso skrb. Takoj po storitvi položimo novorojenca pred kravo, da ga obliže. Telička, ki bi ga krava ne hotela obliža-ti, obrišemo in posušimo s cunjjo. Trositi na novorojeno tele sol ali otrobi ni priporočljivo. Šibkemu teletu moramo pomagati k vimenu. Ko se krava otrebi, moramo trebilo (rosteljco) iz hleva ta-kaj odstraniti.

Novorojenemu teletu je neobhodno potrebno prvo mleko (mlezivo), ker iz-čisti klejasto blato, ki se je nabralo v črevesu, ko je tele še živelo v materinem telesu. Ako bi moral teliček iz katere-ga koli vzroka sesati kravo, ki ni sveža, mu pripravimo lahko čistilo, nekoliko la-nenega ali ricinovega olja. To pa zato, da preprečimo motenje v prebavilih, ki ie za tele zelo nevarno.

Za nadaljni razvoj teleta je največje važnosti sesanje ali napajanje z mle-kom. Zato moramo sesanje ali napaja-nje z mlekom kar največ mogoče po-daljšati in opustiti še le tedaj, ko more teliček dobro prebavljati rastlinsko klajo.

Za pleme namenjenemu teličku pu-stimo skozi šest tednov vse materino mleko. Prve dni ga pustimo pogosto sesati, potem pa, po par tednih, po tri-krat na dan. Tele naj sesa vsak dan toč-no ob določenih urah, ker se s tem pri-vadi rednemu krmljenju, ki pospešuje pravilno prebavljanje zavžite krme in vsled tega tudi razvoj telesa. Pri takem ravnanju ne trpi krava vsled preobilega sesanja in zavžito mleko se bolje izko-risti.

Po šestih tednih začnemo krmiti te-le z rastlinsko klajo in mu pokladamo po enkrat na dan nekoliko sveže trave

ali izbranega sena. Ko začnemo pokla-dati teličku seno, pustimo ga sesati po enkrat na dan, potem en dan ja, en dan ne in slednjič mu odtegnemo mleko po-polnoma. Istočasno s senom začnemo polagoma pokladati tudi močno klajo v obliki ovsene moke ali zmesi ovsene in ječmenove moke ali zdrobljenega ovsa in oljnatih tropin. Deset do dvanajst tednov starim teličkom pokladamo ra-zun nekoliko dobrega sena in mleka tu-di po $\frac{1}{2}$ kg zdrobljenega ovsa in po $\frac{1}{2}$ kg oljnatih tropin. Ovsu ali oljnatim tropi-nam primešamo na dan po 1 do 15 g fosforovo - kislega apna, ki je teličku potrebno za utrditev kosti. Oljnate tro-pine pokladamo o obliki kroglic, katere napravimo s tem, da primešamo tropi-nam nekoliko mleka. Spočetka dajamo teličku po par takih kroglic na dan in jih polagoma pomnožujemo do teže $\frac{1}{2}$ kg.

Nad dvanajst tednov stare teličke začnemo obilnejše krmiti in jim vi-šati množino sena in ovsa, dočim ostane množina tropin ista.

Za vzrejo bikov je najvažnejša kr-va oves, ki se ne da z nobeno drugo klajo popolnoma nadomestiti.

Za napajanje z mlekom uporablja-mo posodo iz pocinjene pločevine, ker se da bolje snažiti od lesene. Če pa ra-bimo v ta namen leseno posodo, jo mo-ramo vsak dan opariti. Mleko moramo pred napajanjem posneti in mu dodati nekoliko soli.

Če telička polagoma odstavljamo, ne trpi nobene skode. Popolnoma od-stavimo tele še le tedaj, ko je sposobno prebavljati rastlinsko klajo.

Telička ne smemo pustiti pri kravi, ampak ga moramo zapreti v posebno o-grajo, kjer se more prosto gibati. K jas-lim priklenjeni teliček se slabo razvija, se ulekné in stisne za plečami. Mlade te-ličke moramo spuščati vsak dan ob le-pem vremenu na prosto, ker pospešimo s tem pravilen razvoj telesa, zlasti pa prs in nog.

K dobremu razvoju telička pripo-moremo tudi s tem, da ga čistimo in da

skrbimo za snago in kolikor mogoče enakomerno toploto v hlevu.

Dober razvoj v prvem letu tvori podlago za celo življenje živali. Če se bomo ravnali pri vzgoji telet po teh navodilih, se bo vršilo odstavljanje lahko in tele ne bo zaostalo v razvoju. Napačno je mnenje, da mora izgubiti tele po odstavitvi takoimenovano telečje meso. Teliček, ki smo mu pustili prvih šest tednov materino mleko in ki smo ga tudi po odstavitvi enakomerno in krepko krmili s primerno klajo, ohrani svojo lepo, okroglo in gladko zunanost. Izguba telečjega mesa pomeni motenje v razvoju, ki ga je povzročilo pokladanje za mlado žival neprikladne klaje. Če začnemo še prezgodaj krmiti rezanico in drugo malo redilno klajo, bo tele shujšalo, dobi velik, viseč trebuh in dolgo dlako. Posledica temu so hude telesne napake, ki se ne dajo pozneje tudi z najboljšo krmo popraviti.

Ing. Podgornik Anton:

PRERAČUNANJE PRIDELANIH KRMIL ZA ZIMSKO KRMLJENJE GOVEJE ŽIVINE.

Kdor hoče izvesti zimsko krmljenje kolikor mogoče pravilno in krmiti svojo živino uspešno in dobičkonosno, si mora biti pred vsem na jasnem, kakšno krmisko zalogo tvorijo pridelana krmila. V to pa ne zadostuje, da le površno precenimo vso svojo krmisko zalogo. Potrebna je kolikor mogoče natančna precenitev. Treba je vedeti za težo pridelanih krmil. Ako nismo tehtali ali kako drugače določili in preudarili n. pr. težo pridelanega sena že poleti ob priliki spravljjanja, je neobhodno potrebno, da premerimo in preračunimo, koliko kubičnih metrov (m^3) sena je na skednju, v seniku, v kopi itd. Ko enkrat zvemo za število kubičnih metrov, ki jih zavzema seno, pomnožimo to število s težo, ki jo ima kubični meter sena, in dobimo na ta način težo vsega pridelanega sena. Teža kubičnega metra sena pa ni

za vsako vrsto sena enaka. Ravna se po kakovosti sena, v kakšnem vremenu je bilo posušeno in spravljeno, v lepem ali deževnem, potem ali je bilo seno pokošeno in spravljeno še dovolj mlado ali že prezrelo itd. Zlasti pa je odvisna teža kubičnega metra sena, otave, slame itd. od uležanosti. Povprečno tehta $1 m^3$ dobro uležanega sena 80 do 100 kg, ali slabo seno pa tudi le 60 do 80 kg. Prvovrstno gorsko seno in otava skupaj ali prvovrstno seno iz dobrih travnikov pa že smemo ceniti, da tehta $1 m^3$ 100 do 120 kg. $1 m^3$ posušene detelje ali deteljinega sena tehta 80 do 95 kg. Teža $1 m^3$ slame od ozimnega žita znaša 90 do 100 kg, od jarega žita 74 do 81 kg, od stročnic (fižolovka, bobovka) 54 do 62 kg. $1 m^3$ plev tehta 200 do 230 kg. Slično kakor za raznovrstno seno in slamo dožemo tudi približno težo vseli za krmljenje določenih okopavin, krmiske pese, krompirja itd. $1 m^3$ krmiske pese tehta 560 do 700 kg, $1 m^3$ krompirja tehta 700 do 800 kg. Na tej ali oni kmetiji pride v poštev še pridelani oves, ječmen, domače otrobi, ki se nameravajo pozkrmiti goveji živini.

Ko smo enkrat določili približno težo sena, slame, okopavin in morda žita, moramo stehitati ali kolikor mogoče natančno presoditi še težo živine. Ko smo tudi s tem na čistem, je treba določiti še, koliko redilnih snovi naj dobivajo živali v pokladanih krmilih.

Pa prav tukaj manjka še večina živinorejcev potrebnega znanja in jim je radi tega skoraj nemogoče napraviti pravilne sestave krmil. Ker ni rričakovati, da bi vsi ali vsaj večina živinorejcev preračunavali iz v to prirejenih tablic, koliko redilnih snovi je v posameznih pridelanih krmilih, se hočemo omejiti le na najpotrebnejše. Srednje težka krava potrebuje za okrog 200 dni okrog 30 q sena in otave. Ali se porabi več ali manj sena in otave, je odvisno od kakovosti sena in otave ter od uporabe drugovrstnih krmil, krmiske pese itd. Če krva mimo goveji živini prvovrstno seno ali deteljo, lahko mnogokrat opustimo vsak

pridatek močnih krmil. Je pa letos zelo malo prvovrstnega sena. Imamo ponajveč le srednje dobro in slabo seno. Ako pridejo za krmljenje v poštev poleg takšnega sena morda še precejšnja množina krmske pese ali drugih okopavin in tudi slama (rezanica), bodo dobivale živali v takšni krmi premalo redilnih snovi. V takem slučaju je brez drugega krmili tudi po nekoliko močnih krmil. Izmed močnih krmil pridejo najprej v poštev doma pridelana. Če pa je teh premalo ali jih sploh ni, potem je najbolje, da si danes nabavimo orehove tropine ali pogače, v katerih je mnogo beljakovin pa tudi toščice in so v primeri z drugimi močnimi krmili (otrobi itd.) zelo po ceni. Vsak praktičen živinorejec mora sam proučiti, koliko močnih krmil potrebuje za umno krmljenje lastne živine. Upoštevati je tedaj kakovost sena, pa tudi kakšno živino (mlado, mlečno, pitalno, vprežno) moramo rediti in kako se dajo vnovečiti mleko in pitalna živina. Tudi se je ozirati na to, če imamo zadostno množino sena za živali, ki jih hočemo prerediti čez zimo. Ako ni zadosti sena, moramo zopet pozvedeti kakšno ceno imajo seno, slama, močna krmila itd. in na to se odločiti takoj za nakup teh ali onih krmil ali pa za odprodajo odvečne živine.

Dr. M. — G. F.:

POTEK RAZSTAVE ŽIVINE V KOBARIDU.

Kakor smo poročali v novembrski številki »Gospodarskega vestnika« je bila določena na 16. novembra 1925. razstava goveje živine belanske in žrebet kobariške pasme. Razstava se je vršila ob krasnem jesenskem vremenu. Ker je bil ta dan tudi letni semenj v Kobaridu, se je nabralo na razstavnem prostoru mnogo živine, in še več gledalcev. Tudi je bila ta razstava prva slična prireditel v Kobaridu, ki bo gotovo ugodno vplivala na nadaljni razvoji živinoreje v kobariškem kotu. In če se to zgodi, je namen več kot dosežen.

Razen članov živinorejskega odbora so se razstave udeležili tudi zastopniki političnih in kmetijskih oblastev z Vidma, Gorice in Čedadada itd. zastopniki vseh krajnih oblastev in mnogi župani.

Na razstavo goveje živine je bilo pripeljanih skupno 115 glav: 37 junčkov in bikov, 33 telic in junic, 45 krav brejih ali s teletom.

Pregledovale in ocenjevale so pripravljano živino tri komisije, sestavljene iz strokovnjakov in domačih živinorejcev. Njih delo je bilo dolgotrajno in vestno izvršeno. Splošen utis, ki so ga komisije dobile, je bil: razstava pomeni izborni uspeh poizkus, in izraža v polni meri stremljenje in odločno voljo kobariškega živinorejca po napredku in izpopolnjevanju; v povojnih letih kobariški živinorejec ni držal križem rok kljub vsem oviram; stremljenje po enotnosti pasme in po krepki živini se je s pohvalo ugotovilo.

Žrebet kobariške pasme je bilo privedenih na razstavo 34 glav: 17 pod letom in 17 nad letom.

Posebna komisija, ki je bila sestavljena za pregledovanje žrebet, je izdala glede žrebet pod enim letom sledečo sodbo: žrebeta predstavljajo na splošno organsko celoto z lepimi znaki krepko razvitega okostja in dobrega razvoja. Glede na žrebeta nad enim letom je komisija ugotovila, da niso na sploh brez prednosti, med katerimi je omembe vredna krepkost okostja, dober razvoj in več kot zadostna živalnost. Na splošno je prišla komisija, po natančnem in vestnem presojanju do zaključkov, da bi bilo treba usmeriti konjerejo na Kobariškem k noriški pasmi, in uporabljati žrebce te pasme srednje vrste in kolikor mogoče urejene oblike.

Nagrada v denarju je bilo priznanih in že izplačanih skupno 3175 L od teh 2340 L za govejo živino in 835 L za žrebeta. Svetinj se je priznalo 25 in sicer: 1 zlata, 12 srebrnih in 12 bronastih. Po razstavi se je vršila zakuska, katere so se udeležili zastopniki oblastev in člani

komisij, pri kateri so se izustile običajne napitnice.

Darila in nagrade so dobili: I. **Goveja živina.** — Razred A. — **Junčki od 6 do 12 mesecev:** 1. darilo: Šekli Alojzij, Livek, srebrno svetinjo in 100 L; Gabršček Ivan, Svino, srebrno in 100 L; 2. Lazar Albin, Sedlo, bronasto in 80 L; Uršič Ivan, Svino, bronasto in 80 L; 3. Šlunder Franc, Kobarid, in Gomilšček Polonica, Idrsko, priznanico in 60 L; 4. Uršič Ignacij, Kobarid in Uršič Andrej, Idrsko, častno priznanico in 40 L. — II. **Biki od 12 do 18 mesecev:** 1. Mašera Albert, Kobarid, srebrno in 100 L; 2. Drešček Franc, Livek, bronasto in 80 L; 3. Ručna Ivan, Idrsko, častno priznanico in 60 L. — III. **Biki nad 18 mesecev:** 1. Juretič Anton, Kobarid, srebrno in 100 L; 3. Šturm Alojzij, Kobarid in Gomilšček Albin, Kobarid, častno priznanico in 40 L. — IV. **Uvoženi biki:** 2. Hrast Anton, Livek, častno priznanico in 50 L.

Razred B. — I. **Telice od 6 do 12 mesecev:** 1. Komar Lucija, Kobarid, srebrno in 100 L; 2. Hrast Ivan, Livek, bronasto in 60 L; 3. Skočir Ignacij, Kobarid, častno priznanico in 40 L. — II. **Telice od 12 mesecev naprej z mlečniki:** Mašera Jakob, Livek, srebrno in 100 L; 2. Čebokli Andrej, Sedlo, bronasto in 70 L; 3. Kurinčič Franc, Sužid, častno priznanico in 50 L; 4. Sovdat Josip, Kobarid, in Mašera Albert, Kobarid, častno priznanico in 40 L. — III. **Junice z 2 stalnima zoboma:** 1. Kosmačin Anton, Sedlo, srebrno in 100 L; 2. Menič Ivan, Sedlo in Žuber Ivan, Sužid, srebrno in 60 L; 3. Šarf Josip, Kobarid, častno priznanico in 40 L. — IV. **Brele krave in krave s telcom:** 1. Gomilšček Polonica, Idrsko, zlato in 250 L; 2. Drešček Anton, Livek, srebrno in 150 L; 3. Šturm Franc, Livek, srebrno in 100 L; 4. Pontar Franc, Kobarid, bronasto in 50 L; 5. Gruntar Ivan, Kobarid, Lazar Josip, Sedlo, Šturm Alojzij, Kobarid, in Kranjc Andrej, Svino, častno priznanico.

Konji. — Razred A. — I. **Žrebeta nad 1 leto stara:** 1. Kurinčič Anton, Magozd, srebrno in 160 L; 2. Kurinčič Anton, Idrsko, srebrno in 120 L; 3. Kranjc Andrej, Svino, bronasto in 80 L; 4. Uršič Ivan, Mlinsko, bronasto in 60 L; 5. Uršič Ivan, Svino, častno priznanico in 50 L; 6. Volarič Andrej, Idrsko, častno priznanico in 40 L; 7. Koren Franc, Drežnica in Sovdat Anton, Smast, častno priznanico. — III. **Žrebeta pod letom:** 1. Ručna Franc, Smast, srebrno in 100 L; 2. Koren Andrej, Staroselo, bronasto in 80 L; 3. Ručna Andrej, Staroselo, bronasto in 50 L; 4. Ručna Ivan, Staroselo, častno priznanico in 40 L; 5. Gregorčič Valentin, Krn, častno priznanico in 30 L; 6. Medveš Ivan, Livek, častno priznanico in 25 L; 7. Volarič Anton, Svino, častno priznanico.

Omembe in posebne pohvale je vredna okolnost, da so vsi nagrajenci priznane jim nagrade, svetinje in priznanice tudi že prejeli, dočim jih oni z

lanske tolminske in letošnje čedajske razstave še vedno čakajo in jih bodo tudi še čakali. Ta točnost je žela med razstavljalci priznanje in dvignila nekaterim osebam in uradom zopet ugled, ki so si ga po lastni krivdi zapravili z netočnostjo v Tolminu in Čedadu.

ODSTAVLJANJE DOMAČIH ZAJČKOV.

Kakor marsikje drugod, tako grešimo običajno tudi tukaj v lastno škodo. Mladi domači zajčki se odstavljajo pri nas na ta način, da odstranimo mladiče iz matrne kletke in jih prenesemo drugam. To ravnanje je zgrešeno. Ravno nasprotno postopanje je pravilno.

V starosti 6 ali 8 tednov so mladiči postali že toliko samostojni, da ne, vsaj po dnevi, preveč pogrešajo matere; privadili pa so se na svojo kletko tako, da se čutijo v tuji kletki ali v tujem hlevu dvakrat ali trikrat bolj zapuščeni. Ako ostanejo po odstavitvi še nadalje, vsaj spočetka, v stari kletki, žrejo mirno naprej tudi brez matere; so živahni in zadovoljni. Prve noči po odstavitvi desimo mater k mladičem, ne toliko radi njih, temveč radi matere same. Če samico naenkrat odstranimo, kakor bi odrezali, ji prične zastajati mleko, kar more povzročiti vnetje seskov.

DOBER HLEV.

Glavni pogoj dobrega in pravilno urejenega hleva je, da je zračen, svetel in snažen.

Zračen je hlev, ako prihaja vanj dovolj svežega zraka, in ako odhaja neovirano iz njega pokvarjeni zrak. Zato pa mora imeti vsak dober hlev odprtine za oboje, imeti mora oddušnike.

Svetel je hlev takrat dovolj, ako znaša skupna površina oken vsaj 1/20 površine hlevnih tal.

Snažen je hlev takrat, ako je tako urejen, da moremo z lahkoto odpraviti prav vso nesnago iz njega. Zato naj bo napravljen, če le mogoče, v cementu.

Stojišče za živino naj bo dolgo

2,45 m do 2 m. Jasli naj bodo visoke 60 cm in ravno tako široke. Za odtok gnojnice naj se napravi žleb.

Gare so v hlevu škodljive. Živina, ki se krmi iz gar, dobi vleknjen hrbet, kar se zlasti rado pripeti pri mladi živini. Tudi teleta krav, ki so dobila vlek-

njen hrbet v hlevu, so mnogo bolj podvržena tej napaki, kakor druga.

Končno mora biti hlev primerno topel in suh.

Rabite OREHOVE TROPINE, najcenejše močno krmilo!

Mlekarstvo

D. V.:

KAKO ODPRAVIMO NEKATERE NAPAKE MLEKA?

Včasih se pojavijo v mleku izvanredne prikazni, ki otežkočijo ali celo popolnoma onemogočijo njegovo uporabo. Te izvanredne prikazni, oziroma napake izvirajo mnogokrat od krav, ki so bolne; v drugih slučajih more pa biti vzrok tem napakam krma, a razen tega tudi zunanji vplivi, kakor n. pr. vreme, nesnaga, pomanjkanje vode za hlajenje mleka itd. Poglavitne napake mleka pa so sledeče: 1. vodeno mleko, 2. vlečljivo ali sluzavo mleko, 3. rdeče mleko, 4. hitro gnijoče mleko, 5. mleko, ki se hitro zje ali sesiri in 6. modro ali plavo mleko.

1. *Vodeno mleko* vsebuje izredno veliko vode in razmeroma malo suhe snovi. Takšno mleko je bistveno manj vredno kakor pa normalno. Vzrok tej napaki so marsikdaj gotove notranje bolezni krave. Posebno se rada pojavi ta napaka v mleku, izvirajočem od jetičnih ali sušičnih krav, a opazilo se je takšno mleko tudi pri kravah, ki rade zyržejo. To napako dobi mleko tudi takrat, ko se poklada kravam prav vodena klaja, ko se jim poklada preveč enostranskih krmil, kakor n. pr. repa, krmska pesa, krompir in drugo.

Da se odpravi ta napaka iz mleka, je treba živinozdravniške pomoči, če izvira napaka iz bolezni. Ako pa je krivo tej napaki v mleku enostransko krmljenje, je treba poskrbeti, da dobi krava primerno klajo, nakar zgubi mleko napako v kratkem in dobi zopet pravilno sestavo.

2. *Vlečljivo ali sluzavo mleko*, ki se vleče kakor olje in katerega smetana se tudi tako vleče ter ga ni mogoče podelati z lepa v maslo. Maslo iz takšnega mleka je slabe kakovosti, a tudi masla se dobi iz njega malo. To napako provzroča delovanje gotovih glivic. Opazilo se je že večkrat, da se ta napaka, če se je že zgubila, zopet povrne, kakor hitro zaženemo krave na pašo na kak gotov del pašnika. Kakor hitro pa so se pasle krave na kakšnem drugem mestu pašnika, zginila je ta napaka iz mleka. Če se oddaja takšno mleko v mlekarnico, se okuži z njim lahko še drugo zdravo mleko. Radi tega mora mlekar ali sirar strogo paziti, da se ne zanesa ta napaka s kakšnim mlekom v mlekarnico. Če pa se je zanesla po nevidnosti v njo, naj se temeljito razkužijo vsi prostori, vsa oprava in posoda.

3. *Rdeče mleko*. Vzrok temu, da ima mleko rdečo barvo, je v njem se nahajajoča majhna množina krvi, katera dospe v mleko vsled prevelikega krvnega navala proti vimenu ali pa na ta način, da poči, ko se krava molze, kakšna majhna krvna žilica. Ako pride kri po prvi tu navedeni poti v mleko, potem je mleko skozinsko enakomerno rdeče, ako pa pride kri po drugi poti v mleko, so opazijo v mleku nekatere krvave niti.

Da se odpravi ta napaka, potrebna je živinozdravnikova pomoč; naročiti je obenem osebam, ki molzejo, naj s kravami lepo ravnaajo.

4. *Hitro gnijoče mleko* ima že takoj na početku, ko se prične zjedati ali kisati, obenem tudi okus po gnilobi. Ko se zieda ali kipi, dobiva namreč obenem

duh po gnilih jajcih. Ta napaka se pojavlja v mleku le o vročih poletnih mesecih in sicer vselej vsled velike nemarnosti in nesnažnosti. Ako se ta napaka enkrat vgnezdí, potem se da težko odpraviti in če se že hoče odpraviti, uporabiti se morajo za to le prav močna razkužila, kakor n. pr. klorovo apno, ki se pa mora več dni zaporedoma devati v dotične prostore. Razun tega je treba temeljito omiti tudi vso mlekarsko opravo in posodo z raztopino klorovega apna in nato seveda večkrat oplakniti z vodo.

5. *Mleko, ki se hitro zje ali skisi* in sicer že med molžnjo ali koj na to, ko se je vmolzlo. Razločevati pa je pri takšnem mleku dvoje in sicer: ali se zjeda vsled siriščnih bakterij in ostane potem mleko sladko, ali pa vsled mlečnokislých bakterij, vsled česar se tvori v mleku mlečna kislina.

Ako se zjeda mleko vsled siriščnih bakterij, se ta vzrok ne da z lepa odpraviti, ako napaka slučajno sama ob sebi ne zgine. Lažje se dajo zatreti mlečnokislé bakterije v mleku in sicer tem potom, da se mleko pravočasno močno ohladi in strogo pazi na snago. Nesnažnost je največkrat vzrok, da se mleko hitro zje ali skisa, ker okužujejo stari mlečni ostanki itd. sveže mleko. Pokaže se pa ta napaka lahko tudi vsled prav velike poletne vročine, posebno pa o sošarnem vremenu; v tem slučaju je hitro in popolno ohlajenje mleka edino sredstvo.

6. *Modro ali plavo mleko*. Mleko postane modro ali plavo šele potem, ko se je skisalo, oziroma se ima skisati. Početkoma se zapazijo vrh smetane majhne pike modre barve, katere se vedno bolj širijo in širijo in pomodrijo konečno vse mleko. Vzrok tej napaki je mnogokrat krma, v kateri se nahajajo neke posebne bakterije, ki proizvajajo modro barvilo. Menjava krme pomaga tudi tukaj, kakor pri sluzavem ali vlečljivem mleku. Te napake se mleko lahko tudi naleže. Če se pa ta napaka enkrat vgnezdí v prostore, kakor v hlev itd. potem se morajo ti prostori in vsa oprava dobro razkužiti.

ZADRŽAVANJE MLEKA

Večkrat se pripeti, da drugače dobra mlekarica zadržuje pri molži mleka. Tak pojav običajno ni nikaka bolezen, temveč po večini le slaba navada krave. Marsikdo si v takih slučajih ne zna pomagati. Izkušeni živinorejci priporočajo razna sredstva, ki naj to slabo kravjo navado odpravijo. Pri molži je treba, da se taki kravi obrne pozornost od mleka. To se doseže s tem, da kravo božáš, jo trkaš po rogeh, da ji denéš moko vrečo ali kako drugo moko cunjo na hrbet, da ji ponudiš kako posebno kravjo sladčico, n. pr. s soljo potrošen kruh, itd. Krave zadržujejo mleko na ta način, da napenjajo trebušne kite.

Kdor bi imel tako razvajeno kravo, naj poskusi eno ali drugo navodenih sredstev.

Čebelarstvo

Dr. Bobič Leopold:

ZAKON O ČEBELARSTVU.

Sedanja vlada je končno izdelala odlok-zakon o čebelarstvu, ki je baje že potrjen in katerega razglasitev v uradnem listu se pričakuje od dne do dne.

Glasom nekega poročila v »Giornale d'Agricoltura della Domenica« je minister za narodno gospodarstvo izjavil, da ima zakon namen širiti italijansko

čebelo (*Apis ligustica*) in dvigniti z umnim čebelarstvom pridelek na medu in vosku ter zaščititi pristnost čebelarskih pridelkov.

Vlada smatra, da je italijanska rumenka najboljša čebelna pasma; da se ohrani čistost te pasme, daja zakon možnost, da se zabrani uvoz čebelnih pasem, ki se razlikujejo od italijanske rumenke.

Novi zakon vsebuje baje tudi dolo-

čila gledé preprečitve širjenja čebelnih kužnih bolezní. Da se doseže ta namen, predvideva zakon obvezno udruževanje vseh čebelarjev v posameznih krajinah, ki bodo morali na svoje stroške vzdrževati sposobnega strokovnjaka, ki bode imel pravico pregledovati čebelnjake in predpisovati v slučajih bolezní obrambeno ravnanje in način zdravljenja kakor tudi uničenje okuženih čebel in okužena čebelarskega orodja.

Zakon vsebuje baje tudi določila glede zaščite pristnega medu in predpisuje, da se mora umetni med, ki se uvažá iz tujine in zlasti iz Amerike, razpečavati le pod tozadevnim označenjem; določá kazni v slučajih potvorbe in če bi se ponarejen med prodajal kot pristen.

Minister je izrekel svoje mnenje, da je Italija éna izmed najbolj bogatih dežel na nektarju in da bi lahko imela milijon umno zgrajenih panjev z letnim pridelkom 20 milijonov kg medu in z donosom od 120 do 160 milijonov lir. Ako bi se dodal še dohodek iz prodaje matic, rojev in voska, bi se skupni donos iz čebelarstva zvišal na letnih 200 milijonov lir.

Ko se zakon razglasi, bomo o njem obširnejše poročali. Želeli bi v interesu našega čebelarstva, da bi novi zakon vseboval tudi umna določila o prevajanju čebel na pašo.

OSE IN ČEBELE.

Nek čebelar - začetnik nam je potopil, da so mu letos koncem avgusta in septembra, ko je imel čebele na Krasu

v ajdovi paši (ki pa je ni bilo), ose delale veliko škodo v njegovih panjih. Vedel bi rad, kaj je temu vzrok in kako se more temu odpomoči. Ker se je to gotovo godilo tudi drugim čebelarjem, ne bo odveč, ako navedemo tukaj kaj pravi *Lakmayer* v svoji knjigi: »Umni čebelar« o tej čebelni škodljivki:

Ose nadlegujejo čebele bolj proti jeseni, kadar se je paša končala in kadar je sladko sadje pospravljeno. Takrat silijo v panj, da bi se napile sladkega medu, ali pa se lotijo utrujenih čebel, ki počivajo pred panji. Če katero premagajo, jo ali zgrizejo in mehke dele telesa snedo, ali pa jo odnesejo v svoje gnezdo, da jo porabijo v živež svoji zalegi. Ose so torej čebelam škodljive. Zato jih uničujmo takoj spomladi, kjer se prikažejo. Jeseni, ko obletujejo v večjem številu panje, pobijajmo jih ali z muhavnico ali pa jih polovimo v sakovino, s kakoršno lovijo mestni otroci metulje. Tudi steklenice od črnila z ozkim vratom, napolnjene do polovice s pivom in obešene na kraje čebelnjakove strehe, nam dobro služijo pri lovljenju os. Kdor ima jeseni samo močne plemenjake (pri nas letos gotovo nobeden, pripomba uredništva), temu ose ne morejo napraviti nikake škode, ker jih čebele ne pustijo v panj.

SLADKOR.

Po vesteh, ki smo jih prav v zadnjem trenutku dobili, je le malo upanja, da bi nam vlada nekazala neobdačen sladkor. Ugledna osebnost, ki smo jo prosili za posredovanje, nam ni mogla dati prav nikakih zagotovil. Končne rešitve od ministrstva pa nimamo še. — Sl. čeb. zadruga.

K l e t a r s t v o

Ušaj Just:

KAKO SPRAVIMO DUH PO GNILIH JAJCIH IZ VINA.

Zelo neprijeten duh po gnilih jajcih, oziroma česnu, zadobijo vina vsled spojitve žvepla z vodikom v vinu. Ta dva elementa se spojata v kemično spojino,

zvano žvepleni vodik. Ta spojina je plin in daja vinu goriimenovani slabi duh. Zlasti rada zadobijo ta duh mlada in še motna vina. Žveplo pride lahko na več načinov v vino. Lahko je mogoče, da pride žveplo v vino vsled kasno žveplanega grozdja, ki ga ni dež dovoljno izpral, ali pa z žveplanjem vina in vinske

posode, bodisi z žveplenim dimom, ali s pomočjo žvepljenih soli in drugih kemičnih izdelkov, ki jih v novodobnem kletarstvu rabimo mesto žvepljenega dima.

Kljub nevarnosti, da zadobi vino ta neprijetni duh, ne smemo opustiti drugače toliko koristnega žveplanja prazne vinske posode, oziroma vina in mošta. O koristih, ki jih nudi pravilna uporaba žvepljenega plina v kleti, nočem tu govoriti, ker sem o tem v tem letu že veliko pisal. Hočem pa poudariti samo to, da brez uporabe žvepla, ali žvepljenih soli in drugih sličnih kemičnih izdelkov, ni mogoče pravilno negovati vina v kleti. V kletih, kjer se ne rabi žveplo, se mnogo vina skisa, zbirsi in drugače pokvari. Zato moramo pri žveplanju posode, vina in mošta postopati tako, da ne bo zadobilo vino, kljub uporabi žvepljenega plina, gorinavedenega slabega in neprijetnega duha. To se nam gotovo posreči, če se bomo pri žveplanju posode, mošta in vina držali sledečih pravil:

1. Za zadimljenje praznih sodov rabi le žveplo na azbestnih trakih, od katerih goreče žveplo ne kaplja na dno posode, ker so ti žvepleni odpadki večkrat vzrok, da zadobi vino duh po gnilih jajcih.

2. Ne zažigaj nikdar v sodih po več trakcev naenkrat, ker vsled nastale vročine, se večkrat izloči nekoliko žvepla na površino dog v notranjščini posode. To žveplo je potem tudi vzrok, da vino zadobi duh po žveplenem vodiku.

3. Če si očitno bral grozdje, ki je imelo še žvepleni prah na sebi, glej da vino odtočiš od drožij, čim je vrenje ponehalo.

4. Če si žveplal mošt z žveplenim dimom oziroma žvepljenimi solmi ali pa z žveplenim amonijevim fosfatom, moraš na to mošt večkrat prezračiti in sicer na način, kakor sem ga opisal v avgustovi številki tega lista. Kdor je to zračenje opustil, ali pa kdor ga ni izvršil tako, kakor je bilo naročeno, je kriv, da je zadobilo njegovo vino ta neprijetni duh.

Duh po žveplenem vodiku spravimo iz vina na več načinov in sicer:

1. S pretočenjem, zvezanim z močnim prezračenjem vina, v srednjemočno zažveplan sod.

2. Z dodatkom 6 do 8 g metabisulfita na vsak hl vina. V to svrho obesimo skozi veho v sod vrečico z odmerjeno količino metabisulfita, da se tam počasi raztopi. Kakih pet do osem dni nato pretočimo vino v prav malo zažveplan sod. Pri pretakanju delamo tako, da se vino močno prezrači.

3. V vino, ki ne sme biti več na drožju, pomešamo 50 g eponita ali pa 200 do 400 g vegetaličnega oglja. V to svrho stresemo odmerjeno količino eponita ali oglja v vedro vina, pomešano dobro ter zlijemo v sod in dobro pomešamo. To mešanje v sodu ponovimo še drugi, ali tretji dan. Nato čistimo vino z želatino, ali s prahom »Julie«. Ko se vino učisti, ga pretočimo.

V prvih dveh načinih vpliva žvepleni dim razkrajalno na žvepleni vodik in vina zgubijo v teku enega ali dveh tednov ta neprijetni duh. Dobro je taka vina potem zopet kmalu pretočiti, ker drugače lahko še enkrat zadobijo to napako. Če hočemo pa, da bo vino ta duh čimprej zgubilo, ga moramo nato še čistiti z želatino, ribjim klejem, ali pa z »Jullienom«. To čiščenje je seveda le tedaj potrebno, če bi radi popravo vina pospešili. Ravno tako odpravita eponit in oglje prav kmalu to vinsko napako.

Š. A.:

O PRETAKANJU VINA.

Vino pretakamo radi tega, da ga ločimo od drožja in drugih iztrebkov ter radi tega, da ga spravimo z zrakom v dotiko.

Vinsko drožje je zmes vrelnih glivic, razne nesnage, ki je prišla z grozdom v mošt, beljakovine in kali, ki povzročajo v vinu razne bolezni. Ker se drožje rado pokvari in v vinu vzdigne, je dobro, da ga ločimo čim prej od vina. S tem, da pride mlado vino na zrak, postane tudi bolj okusno, bolj čisto in dobi lepo rumeno barvo.

Vino moramo večkrat pretočiti. V

prvo naj se vino pretoči, ko je pojenjalo v mladem vinu vrenje in se je razna nesnaga vlegla na dno posode. Navadno se dela to v času med Sv. Martinom in božičem. V drugo naj se pretoči vino spomladi, predno se je pričela klet razgrevati. V razgreti kleti razgreje se lahko tudi vino in v njem tugi drožje. To zadnje se začne prav lahko razkrajati in ker se razvija pri tem navadno ogljenčeva kislina, ki je plin, vzdigne ta lahko drožje s seboj v vino in to se vsled tega zmoti. V tretje naj se pretoči vino poleti v mesecu juliju ali avgustu, da se vino po tem pretakanju bolj očisti in zadobi boljši okus po »starini«.

Da se vrelna glive in druga nesnaga v moštu bolj hitro vležejo v mladem vinu, priporoča se 2 do 3 tedne pred prvim pretakanjem vino premraziti. V ta

namen je odpreti v mrzli noči okna in vrata vinske kleti, da pretrese zimski mraz tudi vino. Ohlajeno vino se kmalu očisti.

Vino naj se pretaka vselej ob lepem vremenu, ko stoji tlakomer ali barometer visoko. Ako pretakamo v slabem vremenu, se prav lahko pripeti, da se drožje v vinu za časa pretakanja vzdigne in sicer radi tega, ker nastane v odprtem sodu naenkrat večji zračni tlak, neo zunaj in zato hiti ogljenčeva kislina proti vohi in iz soda.

Pri pretakanju moramo skrbeti, da pride mošt z zrakom dovolj v dotiko, ker le na ta način se zamore beljakovina izločiti iz mošta. Zato naj se toči vino najprej v široko posodo, ki se postavi pod sod in šele iz te naj se naliva vino v drugi sod bodisi z brentači ali sesalko.

Sadjarstvo

—r.—n.:

VZROKI NEUSPEVANJA SADNEGA DREVJA.

Večkrat sem že slišal tarnanje posameznih gospodarjev, da kupljeno sadno drevje ni za rabo, ter da bi bilo boljše, ko bi ta denar zapil, drevje, oziroma divjake nakopal v gozdu ali meji. Vprašajo se pa ne, kdo je kriv, da sadje ne uspeva? Tu je več vzrokov, ki se jih lahko navede: mogoče, da gospodar ni kriv, nego drevesničar, ki mu proda staričkava, krmížljava, sploh nesposobna drevesca za sajenje. Tudi na trgu kupljena drevesca so malokdaj kaj prida; kajti na trg prineso le ostanke, ki jih ne morejo vnovčiti doma; pa tudi na trg prineso le drevesničarji — šušmarji. Zato pozor pri nakupovanju drevesc! Kajti to se v poznejši dobi maščuje, ko ima drevo roditi, tedaj zapazi kmet, da je kupil, kakor pravi narod »mačko v žaklju«. A pri tem posestnik proklinja in toži, da je denar zavížen. Tako

zgubijo ugled tudi zanesljivi drevesničarji.

Največkrat pa grešijo gospodarji sami. Kako naj bi uspevala drevesca, ker jih nepravilno zasadi, niti potem ne oskrbuje, nego jih prepusti naravi, naj skrbi ona za nie; ali pa izbere neprimerne sorte za dotično lego, zemljo in podnebje. Zato naj bi gospodarji, ki se ne razumejo na to panogo kmetijstva, vprašali za svet in vestno čitali »Gospodarski vestnik«, ali pa naj se pomenijo o tem s kakšnim veččakom.

Dobro bi bilo, ko bi se priredila po deželi poučna predavanja v zvezi s praktičnimi eno- ali večdnevnimi tečaji. Ti tečaji bi gotovo želi mnogo uspeha, posebno pri ukaželjnih posestnikih.

Tu navedem nekaj sadjarskih pravil, po katerih naj se ravnajo sadjarji: a) pri kupovanju dreves, b) sajenju in c) v poznejši dobi.

a) Pri kupovanju:

1. Preudari dobro, koliko drevesc rabiš in katera plemena oziroma sorte boš

uporabljal pri sajenju. Pri tem upoštevaj: zemljo, lego in podnebje; oziraj se tudi na uporabo sadja.

2. Naroči pravočasno določeno število drevesc pri zanesljivem drevesničarju ter izbiraj le krepka in ne več kot 3 leta stara drevesca. Glej, da imajo dobro razvite korenine (4—5), ravna debla, dobro razvito krono (s 5—6 mladinci) ter pazi, da imajo drevesca mlado kožo (lup), kajti starikava in z mahom poraščena debla kažejo, da so drevesca stara ali pa da so bila slabo oskrbovana. Izberi si le prvovrstno blago, čeprav ga plačaš dražje.

3. Pazi, da dobljena drevesca takoj spraviš v zemljo, da se korenine ne osuše; tam naj ostanejo do sajenja.

b) Pri sajenju:

4. Za jesensko saditev skoplji poleti jame, za spomladansko jeseni, odnorno pozimi, da se zemlja dobro prezračí, premrzne in razpade.

5. Jame naj bodo dovolj široke (1,5—2 m) in globoke (0,60=0,75 m.)

6. Kole pripravi, predno sadiš. Ti naj bodo dovolj dolgi in s primernimi sredstvi prepojeni (impregnirani), da vzdržijo do dobe, ko drevo ne rabi več kola. (Uporablja se: modra galica, sublimat (kianiziranje), karbolinej in premogov katran). Kol zabij, predno jamo napolniš.

7. Jamo napolni vsaj 14 dni pred sajenjem do roba, da se zemlja sesede.

8. Korenine in krono primerno prikrajšaj, da upostaviš ravnotežje med obema.

9. Ne sadi preplitvo, ali morebiti pregloboko, ker se maščuje v poznejši

dobi. Koreninski vrat naj bo med zemljo in zrakom.

10. Med korenine nasuj z roko drobne prsti, da ne nastane prazen prostor med njimi, kjer bi se morebiti zbirala voda, ki bi povzročila gnilobo. Nato potlači zemljo z nogo.

11. Pri sajenju uporabljaj dobro razkrojen gnoj (še boljše kompost), a ne stavi ga na gole korenine.

12. Pri jesenskem sajenju napravi kolobar v podobi obrnjenega kotla, pri spomladanskem pa tako, da se bo voda stekala k koreninam.

13. Drevesce priveži narahlo k kolu: ko se pa zemlja z drevescem vred sesede, tedaj še le priveži trdneje.

14. Ako sadiš pozno spomladi, zalij drevescu takoj po saditvi (20-30 l vode.)

c) V poznejši dobi:

15. Kolobar naj bo vsaj prva leta vedno zrahljan in očiščen od plevela, dokler se drevo ne usidra.

16. Obrežuj nekaj let po sajenju, da dosežeš pravilno obliko, a ne zabi obrezovati tudi v poznejši dobi — toda pravilno.

17. Drevju daj vsako 3. ali 4. leto primerno hrano, da se bo krepko upiralo škodljivcem ter ti donášalo povoljen pridelek.

18. Zatiraj živalske in rastlinske škodljivce s primernimi sredstvi. (Glej 11. št. »Gospodarskega vestnika«.)

19. Pri obiranju ne hodi z okovanimi čevlji na drevo in ne otepaj sadja s preklo, da ne poškoduješ rodnih mladíc, ki bi ti drugo leto rodile.

20. Ne zabi, da je sadno drevo kulturna rastlina, ki potrebuje pomoči kot žito na polju in trta v vinogradu!

P o l j e d e l s t v o

Ing. Čok Andrej:

HLEVSKI GNOJ IN SUPERFOSFAT,
(Iz urada Tržaške kmetijske družbe.)

Je neizpodbitno, da je izmed vseh gnojil, tako umetnih kakor domačih naj-

bolj v rabi *hlevski gnoj*. Mislim pod tem imenom gnoj tako goveje živine, kakor konjski mešan večkrat tudi s prasičjim. Vzrok temu je v prvi vrsti ta, ker se prideluje na gospodarstvu samem in

predstavlja istočasno tudi za zemljo najboljšega obnovitelja rodovitnosti.

Da bomo lažje razumeli te njegove dobre lastnosti, hočemo se nekoliko pobaviti z njegovo sestavo. Dočim so umetna gnojila pretežno rudninskega izvora, je hlevski gnoj popolnoma organskega ali rastlinskega izvora. In ravno v tem, ker je hlevski gnoj rastlinskega izvora, tūči njegova važnost kot obnovitelja rodovitnosti. Poskušnje so pokazale, da je zemlja, katera ne obsega nikakih organskih snovi v sebi, nerodovitna. Vsak kmet dobro ve, da črna zemlja je rahlejša, mnogo bolj rodovitna nego svetla zemlja. Ono črno barvo priljubljeno v zemlji pa napravlja takoimenovan *humus*. *Humus*, pa ni nič drugega nego *organični — rastlinski in živalski — ostanki v zemlji*.

Naše zemlie, iz katerih črpa naš kmet že stoletja svoje življenje, so pa na humusu ali organskih snoveh zelo izčrpane in vsled tega težke, kepaste in malo rodovitne. V taki zemlji je *delovanje* slabo in počasno. Treba je taki zemlji življenja. Življenje se pa lahko tvori zopet najlažje iz življenja. In tu nam je hlevski gnoj nenadomestljiv. Saj računajo izvedenci na 100 kg gnoja približno 1 kg mikroorganizmov ali — na milijarde drobnoglednih živalic. Ako pa ni mikroorganizmov v zemlji — sterilizirana zemlja — rodovitnost njena konča sploh.

Razen humusa in mikroorganizmov pridamo s hlevskim gnojem tudi še precej drugih snovi. Saj obsega mirno izdejan hlevski gnoj okoli 6 od tisoč = 0,6% dušika in ravno toliko tudi kalija. Zelo ubog je pa hlevski gnoj na tretji važni hranilni snovi, to je na fosforjevi kislini, katere obsega komaj 0,25%. Vzrok temu, da je ta gnoj ubog na fosforjevi kislini, je iskati v tem, da se skoro vsi izdelki, ki obsegajo več te kisline (zrnje, seno, slamo itd.) ali prodajo ali pa pokrmijo.

Da bo vsled tega razmerje hranilnih snovi v zemlji pravilno, treba je zemlji na vsak način dodati fosforjeve

kisline, tudi če smo zemljo gnojili še s tako velikimi množinami hlevskega gnoja. Fosforjeve kisline pridemo najlepše v obliki fosfornega umetnega gnojila. Izmed teh nam tu najlepše služi superfosfat, ker ga lahko mešamo s hlevskim gnojem vsikdar, dočim Tomaževe žlindre sploh ne smemo mešati. Vprašanje je še, koliko superfosfata pridamo, recimo, na 100 g hlevskega gnojila, kar odgovarja približno dobremu gnojenju na 1 ha letno. Pridejati moramo v tem slučaju približno še 30 kg fosforjeve kisline, ali kar je enako 200 kg 15% superfosfata.

Dr. Verbig Ivan.

KAKO ZATIRAMO FIŽOLARJA.

Letošnje leto je za naše pridelke na sploh slabo leto. Še fižol trpi letos škodo, ki mu jo povzroča neka žuželka, podobna oni, ki vrta grah, lečo in bob, in ki ji pravijo grahar, fižolar, lečar ali bobar.

Skozi majhno luknjico se ta nepridigar prav zaje v fižol, kjer lepo počasi grize in žre njegovo vsebino, dokler je ne popolnoma izprazni, ali vsaj poškoduje, da zrnje ni več za rabo. Razen tega dobi fižol, napaden po tem mrčesu, neprijeten, smradljiv duh, in ostane strupen, ker vsebujejo telesca teh škodljivcev in njih odpadki strupene snovi.

Ta žuželka napada fižol že na polju ali na vrtu. Radi tega moramo zbrati ves pridelek in ga očistiti te nesnage. Če ostane kaj na njivi, imamo drugo leto zopet fižolarja v fižolu, in škodo trpimo znova. Rastlina, ki vzklije iz poškodovanega zrna, uspeva prav slabo in ostane šibka.

Ako hočemo uničiti fižolarja v zrnju, ga moramo razkužiti z ogljenčevim žveplecem in sicer rabimo 40 kubičnih centimetrov tega sredstva za 100 kg. Pri tem postopamo na sledeči način:

Iz fižola, ki ga imamo v zalogi, napravimo približno 20 cm visoke kupčke na katere postavimo ogljenčev žveplec v posodicah iz ilovice ali iz lesa. Posodice pokrijemo potem s tulom. Ako

so kupi fižola večji, je priporočljivo, da postavimo več posodic na raznih krajih na nje, da dosežemo boljši učinek. Ko smo vse tako uredili, moramo pokriti ves fižol s posodicami, v katerih se nahaja ogljenčev žveplec, s primernimi porinjalci, v svrhu, da se plini ogljenčevega žvepleca ne porazgubijo brez haska.

Za manjše količine fižola lahko rabimo tudi sode brez enega dneva. V nje denemo fižol in ogljenčev žveplec, kakor prej povedano.

Plini ogljenčevega žvepleca so težji kakor zrak, silijo k tlem in prodrejo vsled tega v fižolove kupe, kjer zadušijo vsa živa bitja, ki so v njih, torej tudi fižolarje.

Omeniti moramo, da so plini ogljenčevega žvepleca strupeni in škodljivi tudi človeku. Se radi vžgejo in tvorijo z zrakom razstrelino spojino. Radi tega ni treba prihajati v njih bližino s prižgano svečo. Ker so težki, in sicer težji od zraka, prodrejo lahko tudi v prostore, ki

ležijo pod onimi, kjer se ti plini razvijajo, posebno če so v tih razpoke. Radi tega moramo dobro zamašiti vse luknje, dotičnega prostora. Fižol naj bo skozi 48 ur pod učinkom teh plinov, na kar naj se prostor z vso naglico odpre, da se prezračí. Fižol, ki smo ga na ta način očistili fižolarjev, ne izgubi kaljivosti in je dober za seme.

Fižolarja lahko zatiramo tudi na ta način, da vsujemo fižol v vrelo vodo, kjer naj ostane le eno minuto, potem ga denemo takoj v mrzlo vodo, kjer ostane dve minuti, na kar ga posušimo na solncu. Seveda je ta način uporaben le za fižol, ki smo ga odmenili za kuhinjo, semenskega fižola ne smemo vtikati v vrelo vodo.

Omenimo naj še, da moramo fižol, ki smo ga razkužili z ogljenčevim žveplecom pred rabo za hrano, dobro izprati, da izgubi vsak neprijeten duh. — (Članek je iz italijanščine prevedel naš urednik gosp. Gorkič France.)

Gospodarski koledar

DECEMBER.

Poljedelstvo: Kdor ni še preoral praznih, za spomladanske setve določenih njiv, naj ne odlašá in stori to, ko vreme dopušča in dokler ne zmrzno zemlja v svoji gornji plasti. Bolj ko se zemlja obrača, več nam vrača. Nobeno obračanje zemlje s plugom pa ne donáša toliko koristi kakor jesensko ali predzimsko. Zorana zemlja navzame čez zimo dovoljno vlage tudi v globokejši plasti, ki pride prav posebno v slučaju suše. Mraz zorano zemljo pretrese, kepe zdrobi in zrahlja. Kmetovalci! Spomnite se, kakšne preglavice vam je delalo letošnje spomladansko obdelovanje. Kdor je zoral že jeseni ali pred zimo svoje njive, je spomladi mnogo lažje opravil vse obdelovanje nego oni, ki so pustili svoje njive čez zimo nezorane. — Vse poljsko orodje, ki ga čez zimo ne rabiš, dobro

očisti in shrani v suh prostor. Mokrota in vlaga škoduje orodju — leseni deli začnejo gniti, železni pa rjaveti. Pokvarjeno in polomljeno orodje popravi:

Živinoreja: Prvi mraz je tu. Ob nastopu mraza je treba posvetiti živini posebno pažnjo in skrb. Važno je, da so hlevi in svinjaki topli. V mrzlih prostorih potrebujejo živali več hrane in nam donášajo manj dohodkov. Primerna hlevska gorkota za vso živino znaša povprečno 15° C, prenizka je, če znaša manj ko 11° C, previsoka pa, če znaša nad 18° C. Da boš vedel za hlevsko gorkoto vsak čas, imej v hlevu na primernem prostoru toplomer. Poleg primerne gorkote pa je skbeti, da je v hlevu in svinjaku tudi zdrav in čist zrak. Tudi perutnino zavaruj pred mrazom. Kokoši v primerno toplem, suhem kurniku in pri primernem krmljenju začnejo nesti januarja — februarja. — Da se prasiči do-

bro in hitro spitaajo, privošči jim popolen mir, krmi jih redno ob določeni uri s primernimi krmili, ne pokladaj ob vsakem krmljenju ena in ista krmila, da jih ohraniš pri dobrem teku, pokladaj le neobhodno potrebno množino krme, daj jim piti čisto in svežo vodo, skrbi za največjo snago v svinjaku in njegovih posameznih oddelkih.

Travnništvo: Nadaljuj z branjem, s čiščenjem maha in gnojenjem. Iz kamenitih in zaraščenih travnikov (pašnikov) počisti kamenje in pa iztrebi nepotrebno grmovje. Kjer je po travniku opaziti mnogo gladeža, ga lahko uničiš, ako stopiš nanj, ga pritisneš v stran in potrosiš nanj nekoliko kalijeve soli, na kar navadno kmalu usahne.

Vrtnarstvo: V tem mesecu bo največ dela s prekopavanjem. Če je zemlja primerno suha, prekoplji ali preorji jo. Tudi za napravo in pripravo zimskih gredic je zdaj najbolj primeren čas. Vrhu zimske solate se priporoča napraviti streho iz slame ali sirčja. Streha mora biti odprta proti jugu. Zimski radič, peteršilj in drugo. Zelenjavo, ki bi lahko trpela vsled mraza in slane, pokrij z listjem, sirčjem ali pa listnatim vejevjem. Proti hudemu mrazu zavij karde s slamo, kateri se s tem vbelijo in na to

prodajo. Pripravi za gredice gnoj in kompost. Rastline v gnojnih gredicah včasih zmerno zalij. V času, ko ne zmrzuje, odpri gredice, da pride k rastlinam sveži zrak.

Vinogrdništvo: Nadaljuj z delom prejšnjega meseca. Trte lahko obrežeš, ako ni prehud mraz. Okopavaš jih lahko in gnojiš, če je zemlja suha. Pri okopavanju pazi, da zgornje korenine trtam gladko tik debela odrežeš.

Sadjarstvo: Če nisi še poškopil in namazal dreves, da zatreš razne škodljivce, stori to čimprej. V novembrski številki je Gospodarski vestnik obširno o tem poročal. Ne zabi drevju gnojiti. Brez gnoja ni sadja. Sedaj lahko tudi kopaš jame za nove nasade.

Kletarstvo: Velja skoro isto, kar za prejšnjih mesecev. Pomni le, da ni dobro za vino, ako hraniš v kleti kislo zelje, kislo repo ali kakšen drug tak pridelek.

Čebelarstvo: Čebele in čebelnjak pusti sedaj lepo na miru. Vsled mraza jim ne moreš nič pomagati. Nemir ali razbijanje krog čebelnjaka le škoduje. Pazi pa, da ti umetnega satovja črvi ne končajo, popravi si pokvarjeno orodje in čitaj Slov. čebelarja. Upaj, da bo prihodnja letina boljša od letošnje.

Vprašanja in odgovori

Št. 85. — L. I. K. 15. — Vi prašate: Imam junico staro 17 mesecev, ki je vedno čemerna-mršava. Zrastla je vendar primerno; pri klaji je izbirčna. Najbrže boleha na kakšni notranji boleznii. Opazil sem večkrat, da muka po nepotrebem, včasih po 2 do 4 sekunde, včasih pa tudi po 10 do 20 sekund. Ako leži, jo včasih prisili celo na noge. Kakšenkrat pa samo, nategne vrat in se spne na kolena. To je v hlevu. Tudi zunaj jo vopade, a tu le nategne glavo, pa ji je dobro.

Odgovor: Najbrže tare žival kostolomnica. Poskusite tole: Ako pritisnete z roko na sredino zadnjega rebra in opa-

zite, da je rebro preveč mehko in bojestljivo, potem imamo mi prav, to je junica ima premehke kosti, katere jo bolijo. Dajajte živali dnevno četrt kg orehovih tropin in eno žlico klajnega apna tri mesece zaporedoma.

Št. 86. — Okrajna kmetijska zadru-ga v Dolini: Na Vaše vprašanje glede zdravljenja katarja na spolovilih visoko brejih (nad polovico časa) krav Vas opozarjamo, na članek: «O katarju na spolovilih goveje živine» na strani 227 novembrske številke in na članek »Še nekaj o katarju na spolovilih goveje živine« v današnji številki na str. 246.

Št. 87. — Z. P. Š. — Vi prašate: Imam

svinjo, ki se neprestano poja. Rad bi jo pomiril, opital za zakol. Ali in kako se pojanje prepreči?

Odgovor: Resno in gotovo sredstvo za preprečenje pojatve je le rezanje, ki naj ga zvrši živinozdravnik, ali v tem poslu dobro izvežbana oseba. Sredstva, ki se prodajajo po nekaterih mirodilnicah, ne pomagajo, ker drugih absolutno učinkujočih sredstev razen rezanja ni.

Št. 88. — L. J. P.: Za nabavo navadnega živinozdravniškega orodja, ki ga rabi živinorejec, obrnite se na »Vinoagraria«, katere oglas se nahaja na 2. strani platnic.

Št. 89. — L. J. K. — Vi pišete: Imam nekaj takih travnikov, ki so bili pred vojno gnojeni z umetnimi gnojili, vsled nadaljnjih povojnih razmer so ostali brez vsakega gnojila. Postali so plešasti, razriti od krtov, korenine so prejedene od črvov itd. Kaj naj ukrenem, da travnike popravim, da bodo zopet rodili, ne da bi jih moral prekopati ali preorati.

Odgovor: Travnike morate pognojiti z umetnimi, ali domačimi gnojili in tudi prilivati ga bodejte morate z gnojnico. Spomladi travnike dobro razbranaite z ostro brano in potem jih podsejte z mešanico travniških semen. Za umetna gnojila in semena, obrnite se na Slov. kmetijsko društvo v Gorici. — U.

Št. 90. — L. J. K. — Vi prašate: Imam veselje do sadjarstva. Razmere so take, da ne morem si nakupiti dovolj sadnih drevesc. Načrt imam take: Nakopam, si češpljevih, slivnih koščenic in drugih mladih drevesc in jih vsadim na primeren prostor. Potem jih bom cepil z marelico in breskviijo. Ali bi to šlo?

Odgovor: Seveda pojde, ali trajalo bo nekaj let, dokler pridete do potrebne razsada. Semena dreves morate seveda vsejati v vrtno, močno pognojeno in globoko prekopano zemljo in tudi večkrat pleti boste morali, če ne Vam bo plevel zamoril drevesca! — U.

Št. 91. — P. F. — Vi pišete: Imam mlado kravo, ki je pred letom prvokrat imela tele. Ko sem jo peljal prvič k biku, je takoj postala breja. Sedaj pa sem jo

peljal že neštetokrat, ali vedno brez uspeha. Kaj naj bi bilo temu vzrok in s čim naj pomagam?

Odgovor: Mogli bi Vam navesti več vzrokov, zakaj se goveda ne oplode. Kaj bo pri Vašem govedu vzrok, poizkusite sam dognati na podlagi sledečih vrst: Ali ni mogoče Vaša krava okužena po biku in ima bolezen kužni katar na spolovilih? To spoznate na ta način, da pregledate sramnico goveda takoj spodaj ob vходу. Ako se tam nahajajo bulice, zinca kot proso in je krava morebiti umazana pod repom od katarja, potem je krava okužena. Ako pa Vaša krava takoj po skoku iztisne seme boče bolno ustje maternice. Ako kravi piteka kakšna sesirjena snov iz maternice, ima krava beli tok. Ako se krava preveč ali pa premalo poje, potem tiči vzrok neplodnosti v jajčnikih. — Poročajte nam kakšne teh znakov kaže krava in poročimo Vam zdravljenje.

Št. 92. — P. A. L. pri T. — Vi pišete: Imam bele trte več vrst, ki so cepljene na montikolo in riparijo. Njih list je je bilo do polovice avgusta lepo zeleno. V drugi polovici avgusta je začelo ob robih rumeniti, in to vedno bolj, tako da je danes skoraj popolnoma rumeno; izgleda, kakor osmojeno. Gotovo mi grozdje ne bo dobro dozorelo. Prosim, ali bi se ne dal takšen pojav v bodoče preprečiti? To se mi ponavlja že več let in vedno v bolj hudi obliki.

Odgovor: Trte bolujejo na bledici. Vzrokov te bolezni je več. N. pr. slabo izbrana podlaga, preveč apnena zemlja, stalna vlaga itd. Z ozirom na to Vam ne moremo dati natančnih navodil, kako zaščititi v bodoče to bolezen, ker nam ni povod bolezni znan. Vzroki so lahko različni v istem vinogradu in celo v isti trtni vrsti, o čemur se tudi lahko sami prepričate, ker so gotovo nekatere trte zdrave, druge bolne.

Št. 93. — S. I. R. — Vi pišete: Ali naj se konji pojijo pred ali po krmljenju?

Odgovor: Izkušnje živinozdravnikov so pokazale, da je priporočljivo na-

pajanje konja pred krmljenjem. Po delu naj se konj sprva nekoliko spočije, da naj se mu nato nekoliko sena, nakar naj se napoji in še le potem naj dobi oves.

Št. 94. — O. P. R. — *Vi pišete:* Dokažete starosti se sme domači zajec rabiti za pleme?

Odgovor: Samica naj ne bo nad tri leta, samec pa ne nad pet let star.

Št. 95. — Č. R. V. — *Vi pišete:* Po neprevidnosti mi je v en sod vina padlo par kapelj petroleja, a to zadostuje da ima vino oni značilni in neprijetni duh po petroleju. S čim naj to popravim?

Odgovor: Odvzeti vinu neokusni duh po petroleju v resnici ni enostavna stvar. Lahko poskusite sledeča sredstva: a) *Oljikino olje.* — Pred vsem morate ugotoviti množino olja; to dosežete s poskusi. Natočite en liter pokvarjenega vina posebej in pridajte mu dva do tri kubične centimetre najfinejšega oljki-

nega olja brez duha (približno polovico žličke za kavo); vse naj se dobro zmeša in naj se pusti potem pri miru. Ko je olje prišlo zopet na vrh, se poskusi: ako ni duh po petroleju popolnoma izginil, naj se čiščenje ponovi z enako množino olja. — b) *Mleko.* — Najbolj pri rokah je mleko, ki je tudi dobro v te namene. Rabi deset kubičnih centimetrov mleka (približno ena navadna žlica). Po potrebi dodaj še eno malo žličko mleka. Običajno zadostuje deset kubičnih centimetrov za liter vina, kar bi odgovarjalo 1 l mleka na 100 l vina. Mleko sicer napravi vino jako svetlo, vsled česar ga moraš pustiti pri miru, dokler se popolnoma izčisti. — c) *Kavina usedlina.* — Dodajte vinu 200 do 250 g kavine usedline; 100 l vina in pustite to v njem 15 do 20, ali pa tudi več dni. Potem pretočite vino v druo, čist in zažveplan sod. Poskusite, kar Vam je najbolj primerno.

Tržne cene

Tomaževa žlindra. — Ponudbe na trgu so večje vsled odprave prepovedi izvoza iz Francije, katera je stopila v veljavo 1. novembra. Povpraševanje ni veliko, vendar je upanje, da bo cena malo padla.

Superfosfat. — Povpraševanje precejšnje. Mnogi naši kmetovalci so spoznali, da tudi s superfosfatom se da mnogo opraviti. Vidimo, da letos superfosfat dobro nadomešča Tomažovo žlindro. Cena je L 36 za 100 kg. Cena na debelo po dogovoru.

Žveplenokisli amonijak. — Povpraševanje majhno. Cena sedaj L 220 za 100 kg.

Apneni dušik. — Z končano setvijo žita je tudi povpraševanje ponehalo. Cena se je izpremenila od 110 na 140 L za 100 kg.

Orehove tropine. — Bela zaloga pošla. Na trgu so se pojavile temnejše, ki pa so po svoji vsebini skoro boljše od belih. Radi slabe krme povpraševanje močno narašča. Naši živinorejci kaj pridno posegajo po njih, posebno sedaj ob pitanju prašičev. Slov. kmet. društvo v Gorici ima v svoji zalogi temne orehove tropine po L 145 za 100 kg. Tropine so zmlete ter v dobrih vrečah. Pri nakupu cele vreče je vreča zastoni.

Sezamove tropine. — Cena ista kot pri orehovitih, to je 145 L za 100 kg. Povpraševanje po njih jako napreduje.

Kmetijsko orodje. — Cena poskočila. Slamo-

reznice prvovrstne »Badenia« stanejo L 805 do 865 L.

Grah zgodnji »Express« zajamčen, za vrsto in kaljivost se dobi pri Slov. kmet. društvu v Gorici po L 10 za kg.

Vosek. — Povpraševanje narašča. Na trg pride le malo voska. Slov. čebelarstva zadruga plačuje za kg L 12 in tudi ve., po kakovosti.

Goveja živina. — Tržni položaj slab, ponudba velika, a malo kupcev.

Prašiči 8 do 10 tedenski so na zadnjem trgu Sv. Andreja v Gorici znatno poskočili. Cena je bila okrog 100 do 130 L.

Vino. — Na Goriškem se je letos pridelalo brica 20.000 hl, vipavca 58.000 hl, terana (v kopenskem okraju) 8.500 hl, ostali kraji 27.500 hl, skupaj 114.000 hl. Vsled slabih vremenskih razmer se je trgatav vršila ponekod predčasno, radi tega je tam vino po kakovosti manj vredno. Na trgu vlada precejšnje mrtvilo: ni ne ponudbe ne kupcev. Srednje cene, za dobrega brica 260 do 280 L za hl, za prvovrstno blago tudi 300 L za hl, za vipavca 250 L, za kraški teran 300 L. Stare zaloge so izčrpane.

Seno in slama. — Na trgu cene silijo navzgor. Povpraševanje se veča, tudi za izvoz. V notranjosti države skačejo cene senu med 55 do 95 L, slami pa 20 do 35 L za 100 kg. Pri nas je cena nižja.

G o s p o d a r s k i d r o b i ž

Izvoz iz Jugoslavije avgusta 1925. — Letos je bilo izvoženo iz Jugoslavije avgusta za 765,739.000 dinarjev blaga, lanske leto v istem mesecu za 854,687.891 dinarjev. V prvih osmih mesecih 1925. je Jugoslavija izvozila za 5,838,456.980 dinarjev v istem času leta 1924. za 5,716,895.209 dinarjev. — Četudi se zdi na prvi pogled, da se je izvoz zmanjšal, ni temu tako, ker znaša vrednost izvoženega blaga letos za 14,517.910 dinarjev v zlatu več.

Raba umetnih gnojil. — V Italiji se je porabilo največ umetnih gnojil pred vojno leta 1923 in sicer:

mineralnega superfosfata	10,250.000 q
tomaževe žlindre	1,200.000 »
kostnega superfosfata	500.000 »
čilskega solitra	500.000 »
amonjakovega sulfata	350.000 »
apnenega dušika	150.000 »
kalijevih soli	250.000 »

V letu 1924. pa je Italija porabila:

mineralnega superfosfata	12,600.000 q
--------------------------	--------------

tomaževe žlindre	830.000 »
kostnega superfosfata	350.000 »
čilskega solitra	500.000 »
amonjakovega sulfata	400.000 »
apnenega dušika	600.000 »
kalijevih soli	350.000 »

Količnik vojne odškodnine. — Od 15. septembra 1925. dalje velja za naše kraje 350%ni povešek pri odmeri odškodnine za stavbe, določeni na podlagi predvojnih cen.

Mišja zalega dela v nekaterih krajih hudo škodo po polju. Do sedaj so rabili navadno za zatiranje miši strup, kar pa ni vedno učinkovalo. V zadnjem času so v to svrhu začeli uporabljati strupene pline, izstreljene s posebno pripravo v posebnem naboju v mišji rov. Plini umorijo vse miši stare in mlade, dočim strupu podleže le ona, ki ga použije. In te so večinoma stare živali, dočim zalega ostane. Pri plinu pa se vse poizgubi. V tem tiči tudi prednost plinov pred strupom.

Zaključna beseda.

S pričujočo številko smo zaključili tretji letnik Gospodarskega vestnika. Marsikatero praktično navodilo smo oddali v njem našim gospodarjem. Posebno živinoreji, mlekarstvu in živinozdravstvenim vprašanjem smo posvečali vsa pažnja. Moramo reči, da se nam je posebej prišlo ravno za ta vprašanja pridobiti v krog svojih stalnih sodelavcev naše najboljše strokovnjake. Tudi v bodoče bomo prav to panogo našega gospodarstva skrbno obdelovali. Seveda pri tem nismo puščali tudi drugih vprašanj z vidika, ampak smo skušali vedno in sproti poročati o vsem, kar smo smatrali za važno in potrebno povedati našemu ljudstvu, kolikor pač nam je dopuščal prostor v listu. Razširilo se je posebno poglavje »vprašanja in odgovori«. Žalibog pa, da kljub svoji najboljši volji nismo mogli v tem oziru zadostiti tako hitro, kakor bi radi, vsem vprašalcem.

Zahvaljujemo se vsem sodelavcem za zvesto sodelovanje in jih prosimo naklonjenosti tudi za prihodnje leto. One prispevke, ki smo jih morali vsled pomanjkanja prostora letos izpustiti, priobčimo prihodnje leto. V današnjih razmerah izdajati slovenski list ni ravno lahka stvar. To naj bi upoštevali tudi oni nergači, ki se čutijo poklicani, da vse znergajo, a ki ne dajo od sebe niti črke.

Naročnike prosimo, da nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu in da nam pridobijo novih. Oni, ki so zastanku z naročnino, naj poravnajo svoje zastanke še tekom tega meseca. Za to smo poslali vsem izpolnjene poštno položnice.

Želimo vsem sodelavcem, naročnikom in prijateljem blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto.

Uredništvo in upravnništvo.